

INNOVATION TALABALAR AXBOROTNOMASI

 <https://innoworld.net>

 +998945668868

ILMIY JURNAL

 I JOURNALS
MASTER LIST

 ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
NUMBER
FOR SERIALS
PUBLICATIONS

 doi

 zenodo

 OpenAIRE

 Academic
Resource
Index
ResearchBID

 Google Scholar

 open access.nl

INNOVATIVE WORLD

INNOVATSION TALABALAR
AXBOROTNOMASI

Volume 2, Issue 1
2025

Journal has been listed in different indexings

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

The official website of the journal:

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

ATMOSFERA HAVOSIGA CHIQUVCHI TURLI ZAHARLI GAZLAR MIQDORINI KAMAYTIRISHDA BARQAROR TRANSPORT TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI

Nasirov Ilhom Zakirovich

Andijon mashinasozlik instituti professori,

Nurdinov Murodali Alijonovich

Andijon mashinasozlik instituti dotsenti,

Mamirov Lochinbek Islombek o'g'li

Andijon mashinasozlik instituti magistranti.

ANNOTATSIYA

Hozirgi kunda ekologik muammolar dunyo bo'ylab eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Atmosfera havosi tarkibida mavjud bo'lgan zaharli gazlar, xususan, karbonat angidrid (CO₂), azot oksidlari (NO_x), va uglerod birikmalari odamlar va tabiat uchun katta xavf tug'dirmoqda. Ushbu muammolarni hal qilish uchun, barqaror transport tizimlaridan foydalanish nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilish, balki inson salomatligini yaxshilashda ham muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Avtomobil, zaharli gazlar, ekologiya, barqaror transport, energiya, jamoat transporti.

Barqaror transport (yoki yashil transport)- atrof-muhitga ta'sir darajasini pasaytirish uchun har qanday transport usuli yoki tashkiliy shakli. Bunga piyodalar va velosipedlar harakati, ekologik toza avtomobillar, tranzitga yo'naltirilgan dizayn, transport vositalarini ijaraga olish va iqtisodiy jihatdan samarali bo'lgan shahar transport tizimlari, yashash maydonini saqlash va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish kiradi [1-3].

Barqaror transport tizimlari ular xizmat qilayotgan jamiyatning ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorligiga ijobiy hissa qo'shadi. Transport tizimlari ijtimoiy va iqtisodiy aloqalarni ta'minlash uchun mavjud bo'lib, odamlar harakatchanlikni oshirish vositalarini tezda o'zlashtiradilar. Ko'tarilgan harakatchanlikning afzalliklari transport tizimlari yaratadigan ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy xarajatlarni hisobga olgan holda baholanishi kerak.

Transport tizimlari atrof-muhitga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, ular global energiya iste'moli va karbonat angidrid chiqindilarining 20-25 foizini tashkil qiladi. Transportdan chiqadigan issiqxona gazlari chiqindilari boshqa energetika sohalariga qaraganda tezroq o'sib bormoqda. Avtomobil transporti, shuningdek, mahalliy havoning ifloslanishi va tutun hosil bo'lishining asosiy sabablaridan biridir [4-6].

Barqaror transport tizimlari, asosan, ekologik xavfsiz va energiya samarali transport turlarini anglatadi. Bunga elektr transport vositalari, jamoat transporti, velosiped va piyoda yurish kabi ekologik toza usullar

kiradi. Ushbu transport tizimlari, ayniqsa, avtomobillarning karbonat angidrid va boshqa zaharli gazlar chiqarishi bilan bog'liq salbiy ta'sirlarni kamaytirishga yordam beradi.

Zaharli gazlarning atrof-muhitga ta'siri. Zaharli gazlar, xususan, CO₂, NO_x va PM (qattiq zarrachalar) atmosferada yig'ilib, global isish, havo ifloslanishi va sog'liq muammolariga olib keladi. Karbonat angidrid atmosferada uzoq muddat davomida qolib, iqlim o'zgarishiga sabab bo'ladi. Azot oksidlari esa kislorodning yo'qolishiga olib kelib, havo sifati pasayishiga sabab bo'ladi. Ushbu gazlar nafaqat ekologik muammolarni keltirib chiqaradi, balki odamlar, ayniqsa, bolalar va keksalar uchun jiddiy sog'liq muammolariga olib kelishi mumkin [7-9].

Barqaror transport tizimlarining afzalliklari

- **Kamaygan chiqindilar:** Elektr transport vositalari, traditsion ichki yonish dvigatellariga nisbatan, atmosferaga chiqadigan zararli gazlarni sezilarli darajada kamaytiradi. Masalan, elektromobillar karbonat angidrid chiqindilarini nolga tenglashtiradi.
- **Tazalik va sog'lik:** Kamaygan havo ifloslanishi, odamlar uchun toza va sog'lom muhit yaratadi. Havo sifatining yaxshilanishi, nafas olish tizimi va yurak-qon tomir kasalliklarini kamaytiradi.
- **Energiya samaradorligi:** Elektr transport vositalari an'anaviy avtomobillarga qaraganda energiyani ko'proq samarali ishlatadi, bu esa yanada tejamkor va kamroq yoqilg'i sarfini anglatadi.
- **Tugatish va qayta ishlash:** Barqaror transport tizimlari, ayniqsa, velosiped va jamoat transporti, shahar ichidagi shovqin va tiqilinchni kamaytirish bilan birga, shaharning yashil maydonlarini kengaytiradi va xavfsizroq muhit yaratadi.

Barqaror transport tizimlari va ijtimoiy foyda. Barqaror transport tizimlarining afzalliklari nafaqat ekologik jihatdan muhim, balki ijtimoiy manfaatlariga ham ega. Jamoat transportining rivojlanishi, shaharlar orasidagi ulanishni osonlashtiradi, yo'llardagi tiqilinchlarni kamaytiradi va aholi uchun qulayroq va arzonroq transport vositalarini taqdim etadi. Shu bilan birga, velosiped va piyoda yurish kabi ekologik toza transport turlari sog'lom turmush tarzini targ'ib qiladi.

Kelajakda barqaror transport tizimlarining rivojlanishi. Agar barqaror transport tizimlariga sarmoya kiritilsa, bu nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham samarali bo'ladi. Davlatlar va shaharlar ekologik transportga o'tishni rag'batlantiruvchi siyosatlarini amalga oshirishi kerak. Bunda soliq imtiyozlari, subsidiyalar va infratuzilmani yaxshilash muhim omil bo'ladi [10-13].

Barqaror transport tizimlaridan foydalanish, atmosferaga chiqadigan zaharli gazlar miqdorini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Bu faqat ekologik nuqtai nazardan emas, balki insonlar salomatligi va iqtisodiy taraqqiyot uchun ham katta foyda keltiradi. Shunday qilib, davlatlar va jamiyatlar ekologik transportga o'tishni qo'llab-quvvatlashlari zarur, chunki

bu atrof-muhitni muhofaza qilish, global isishning oldini olish va yashash sifatini yaxshilash uchun eng samarali vositalardan biridir.

FOYDALANILGA ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Насиров Ильхам Закирович, Махмудов Озодбек Эркинбаевич. ВЛИЯНИЕ ТРАНСПОРТНОГО ПОТОКА НА АТМОСФЕРНЫЙ ВОЗДУХ ГОРОДА// "Социально-экономические и технические системы: исследование, проектирование, оптимизация", №3(95), 2023 год, с. 121-127.
2. Закирович, Н. И. , Жалолиддин ўғли, А. С. , & Тухтасиновна, К. Д. . (2023). ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕИМУЩЕСТВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОТХОДОВ. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(7), 345–351. извлечено от <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/5247>
3. Закирович, Н. И. , Жалолиддин ўғли, А. С. , & Тухтасиновна, К. Д. . (2023). ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕИМУЩЕСТВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОТХОДОВ. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(7), 345–351. извлечено от <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/5247>
4. Nasirov Ilxam Zakirovich, Qo'zibolayeva Dilnoza To'xtasinovna, Abbasov Saydolimxon Jaloliddin o'g'li. Ichki yonuv dvigatellari so'ndirgichlaridan chiqadigan ishlangan gazlarni zararsizlantirish usullarini ishlab chiqish//TADQIQOTLAR jahon ilmiy – metodik jurnali. 21-son_1-2 to'plam_Sentabr-2023, 120-125 b.
5. Насиров Ильхам Закирович, Аббасов Саидолимхон Джалолиддин оглы и Козиболаева Дилноза Тахтасиновна. (2023). СНИЖЕНИЕ ВРЕДНОСТИ ИСПОЛЬЗУЕМЫХ ГАЗОВ В АТМОСФЕРЕ И В ДВИГАТЕЛЯХ ВНУТРЕННЕГО СГОРАНИЯ. *ТЕОРИЯ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ВСЕГО МИРА*, 1 (1), 10–15. Получено с <https://esiconf.com/index.php/TOSROWW/article/view/264>.
6. Ильхам З. Насиров, Дилноза Т. Козиболаева и Саидолимхон З. Аббасов. (2023). Новые подходы к очистке выхлопных газов двигателей внутреннего сгорания. *Техасский журнал техники и технологий*, 21, 46–49. Получено с <https://zienjournals.com/index.php/tjet/article/view/4113>.
7. Gaffarov Maxammatzokir Toshtemirovich, & Nasirov Ilxam Zakirovich. (2023). YANGI O'LCHOVLARDA EVROPA XAVFSIZLIGI. EVROPA ITTIFOQIDA YASHIL KELISHUV ISTIQBOLLARI. *Scientific Impulse*, 2(15), 935–942. Retrieved from <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/ni/article/view/13051>
8. Насиров Ильхам Закирович, Рахмонов Хуршидбек Нурмухаммад ўғли, Обиджонова Гулизебо Шухратбек кизи. АВТОМОБИЛДА ВОДОРОД ЁНИЛҒИСИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИГИ// "Qishloq xo'jaligi va geografiya fanlari ilmiy jurnali". Том.1 № 1 (2023), Published: 2023-12-10, 23- 27 б. <https://bestpublication.org/index.php/qxgj/article/view/8540>
9. НАСИРОВ ИЛХАМ ЗАКИРОВИЧ, ТЕШАБОЕВ УЛУГБЕК МИРЗААХМАДОВИЧ. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОЗОНА И КИСЛОРОДА В ДВИГАТЕЛЯХ ВНУТРЕННЕГО СГОРАНИЯ// PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS: a collection scientific works of the International scientific conference (17 January, 2023)- Copenhagen: 2023. Part 19- p. 178-180. <https://interonconf.org/index.php/den/article/view/1517/1367>
10. Насиров, И. З., Тешабоев, У. М., Рахмонов, Х. Н., & Аббасов, С. Ж. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СИНТЕЗ ГАЗА НА БОРТУ АВТОМОБИЛЯ. In *МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНОПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ*.
11. Iham Z. Nasirov 1, Kenzhemirza Baymakhanov 2, Kobulzhon M.Ermatov. EFFECTIVENESS OF USING HYDROGEN BIOGAS IN VEHICLES//Proceeding X International Conference «Industrial Technologies and Engineering» ICITE – 2023, Volume III. M. Auezov

South Kazakhstan University, Shymkent, Kazakhstan. November 18, 2023. ISSN 2410-4604. All papers have been peer reviewed. To learn more about ICITE 2023 www.icite.ukgu.kz, 198-200 p.

12. Kenzhemirza Baymakhanov, Ilham Z. Nasirov, Murodali A.Nurdinov, Murodjon A.Xaydarov. COMPARISON OF FUEL COMBUSTION IN OXYGEN AND OZONE ENVIRONMENTS// Proceeding X International Conference «Industrial Technologies and Engineering» ICITE – 2023, Volume III. M. Auezov South Kazakhstan University, Shymkent, Kazakhstan. November 18, 2023. ISSN 2410-4604. All papers have been peer reviewed. To learn more about ICITE 2023 www.icite.ukgu.kz, 117-127 p.

13. Насиров Илхам Закирович, Қўзиболаева Дилноза Тўхтасиновна. Ишланган газларни заҳарсизлантириш усуллари// «Qayta tiklanuvchi energiya resurslaridan foydalanishning dolzarb muammolari, energiya tejamkor qurilmalarning samaradorligini oshirishda sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni tadbiq etish» mavzusidagi xalqaro ilmiy- texnik anjuman ilmiy-maqola va tezislari to'plami. 18-19- sentabr, 2023-yil, Andijon, 304-306 b.

